

”Att bli vald till biskop

Mötet med en munk i Caldey Abbey ändrade hela Erik Vardens livsriktning. Det fick honom att längta efter ett liknande liv.

FOTO: MALINA ABRAHAMSSON

var djupt traumatiskt”

Trappistmunken Erik Varden om det första mötet med klostret och promenaden som ledde till att han själv blev munk

BJÄRKA-SÄBY. Kompositören Gustav Mahler, ett buddhistiskt kloster stängt för renovering och ljuset i en kristen munks blick. Så skulle man kunna sammanfatta biskop Erik Vardens väg till tro. Dagens Malina Abrahamsson har mött honom.

Man skulle kunna tänka sig att en trappistmunk som har tillbragt stora delar av sitt liv i tystnad och kontemplation skulle vara allvarstygnd. Lite svår kanske. Men den norske biskopen Erik Varden ger ett öppet och lättamt intryck. Nästan pojkkäckt.

Han är på Bjärka-Säby utanför Linköping för att tala inför 350 präster och pastorer om kyskhets. Hans nya bok, som kommer på svenska i höst, handlar om det. När han inledningstalar gör han det med oväntat mörk och melodisk stämma, blandar norskan med latin. Rätt som det är brister han ut i sång. Församlingen häpnar.

Började sjunga i kör

Lite senare frågar jag honom om sången, om han alltid har sjungit.

– Nej, fram tills att jag började på universitetet hade jag *aldrig* sjungit. Jag råkade bara hamna bredvid en tjej på en grillfest som skulle på audition för en kör, och som bjöd med mig. Och sedan kom jag med i kören!

Blev du förvånad över att du kunde sjunga så bra?

– Ja! säger Erik Varden och börjar skratta.

Det finns fler sådana tillfällen i Erik Vardens liv, ska det visa sig. Att han över huvud taget blev munk beskriver han som en

tillfällighet. Men det utesluter inte att det också var Guds försyn.

Som barn var han inte alls intresserad av kristen tro. Hans föräldrar var kulturellt kristna, men gick inte i kyrkan. För Erik själv framstod kristendomen som "en påse färdigproducerade svar på frågor som jag inte hade ställt", och som fjortonåring deklarerade han stolt att han såg sig som agnostiker.

Samtidigt var han en sökande människa, längtade efter koordinater i sitt liv. Först fann han dem i litteraturen. En farbror rekommenderade Herman Hesse och Karen Blixen. I bådas verk finns en dimension av religiöst sökande som attraherade Erik Varden, berättar han. Däremot såg han inte kopplingen till de etablerade kristna uttrycken.

Om litteraturen var vägen in i det existentiella sökandet var det musiken som skapade ett slags genombrott. Erik Vardens systems vän gick på musikhögskolan och var inne i en Mahler-fas. Själv kunde Erik ingenting om den tyske kompositören, men såg en skiva med hans uppståndelsesymfoni i en butik i Oslo och köpte den. Ensam i vardagsrummet fick han sedan höra musiken för första gången. I sin bok *Allt som är värt att minnas* (Silentium) beskriver han att händelsen förvandlade hans medvetande.

– Jag vill inte uttrycka det alltför dramatiskt, men det var något som brast inom mig. Något som jag upplevde både som en djup sårbarhet – och stor skönhet.

– I den stunden mötte jag något som var större än jag, något okänt. Jag fick en stark erfarenhet av att jag inte längre var ensam och att

livet inte var förgäves. Det är en visshet som har hållit i sig sedan dess.

När Erik Varden sedan som sextonåring flyttade till Wales för att gå det internationella gymnasieprogrammet IB mötte han människor från många olika länder och religioner. Han lärde känna katoliker, men lockades främst till den buddhistiska meditationegrupp som fanns på skolan. Varje år arrangerade de en veckolång vistelse på ett buddhistiskt kloster. Året då Erik Varden skulle följa med visade det sig dock att klostret var stängt för renovering.

– Då började jag fundera på om det inte fanns några kristna kloster i närheten. Och det gjorde det! Så jag åkte dit en vecka, ensam.

Kloster på en liten ö

Klostret hette Caldey Abbey och låg på en liten ö, inte större än att man kunde gå runt hela på fyrtio minuter.

– Klosterliv var en livsform jag inte visste någonting om, och dess absoluta anspråk framstod som ganska skrämmande, säger Erik Varden och berättar sedan hur

förvånad han blev över att möta munkar som levde i samma kloster i femtio år.

Han erkänner att han funderade på om det verkligen var så det kristna livet skulle levas ut. Fanns det inte bättre sätt om man ville göra en insats för sina medmänniskor?

– Samtidigt tog jag starkt intryck av att möta män som hade insett något sant och som sedan tagit konsekvensen av den insikten – riskerat allt. Dessutom såg de ut att vara tillfreds.

En dag under sin vistelse tog Erik Varden en promenad och mötte en av de äldre bröderna. De stannade till inför varandra, pratade några minuter om värdet och gick sedan vidare. Men mötet skulle ändra hela Erik Vardens livsinriktning.

– Det var något med den mannen som lyste! Och jag upplevde att jag blev sedd.

– Därefter gick jag upp på mitt rum, satte mig på sängen, och tänkte: Jag anar inte vad det är den där mannen har, men det han har vill jag också ha.

Elva år senare trädde Erik Varden själv in i den orden och blev munk i Mount Saint Bernard Abbey i England. Det var efter att han först upptagits i Katolska kyrkan, och sedan disputerat i teologi vid universitetet i Cambridge. Han kunde ha fått en lysande akademisk karriär, men valde i stället att gå in i ett trappistkloster och avlägga livslånga löften om kyskhets, fattigdom och lydnad. Han beskriver hela processen in i tron och vidare in i ordenslivet som osentimental. Han har aldrig haft några extatiska andliga upplevelser.

Har du aldrig upplevt Gud känslomässigt?

– Nej, inte i den meningen att jag har haft mystiska erfarenheter, men en reell Gudsupplevelse berör människan i hennes helhet.

– Mitt sökande har en intellektuell dimension, en estetisk dimension och en relationell dimension. Men först och främst en kyrklig dimension. Det är erfarenheten att komma in i en gemenskap som är mer än en mänsklig gemenskap, som var det stora för mig.

Brottades med känslan av svek

I 20 år levde han i Mount Saint Bernard. Han var lycklig där, säger han. Men sedan bestämde påve Franciskus att Erik Varden skulle bli biskop i Trondheims katolska stift. Det innebar inte bara att han skulle bryta upp från klosterlivet, utan också flytta tillbaka till Norge efter 30 år utomlands.

– På många sätt var det djupt traumatiskt och utlöste en sorgereaktion som jag har fått arbeta mig igenom.

Han beskriver övergången till att bli biskop som att "mista alla koordinater". Han förlorade en livsform och en gemenskap som han var djupt förankrad i – och som han älskade. Dessutom var han abbot och hade ansvar för bröderna. Han brottades med känslan att svika dem, samtidigt som han ville vara trogen det lydnadslöfte som han gett kyrkan.

Nu har du varit biskop i fyra år. Hur känns det?

– Nu är jag lycklig även som biskop, säger Erik Varden och ler.

ERIK VARDEN

- **Född 1974 i Sarpsborg, Norge.**
- **Trappistmunk och sedan 2020 biskop i Trondheims katolska stift.**
- **Har utkommit med två böcker på svenska: *Allt som är värt att minnas* och *Vaka med mig*. Båda utgivna på Silentium förlag. Hans senaste bok *Chastity: Reconciliation of the senses kommer på svenska i höst.***
- **Stående krönikör i tidskriften *Pilgrim*.**

Vid tidskriften Pilgrims ekumeniska präst- och pastorsmöte på Bjärka-Säby i mars var Erik Varden en av huvudtalarna. FOTO: MALINA ABRAHAMSSON

”Ytterst handlar det om att övervinna splittringen i sig själv – och uppleva frihet”

► FORTSÄTTNING

En del av sin tjänst kan han ägna åt skrivande. I sin förra bok *Allt som är värt att minnas* (Silentium), skrev han om vägen ut ur ensamhet. Boken om kyskhets ser han som en fristående fortsättning.

– Kyskhets är ju ett ord som nästan blivit obrukbart i vår tid; nästan synonymt med frigid och rigid, och dessutom omgärdat av konflikter. Det har varit en personlig upptäcktsresa för mig att inse vad kyskhets egentligen handlar om.

I samband med att Erik Varden skulle träda in i klosterlivet, rasade flera övergreppsskandaler i Katolska kyrkan. Många medier lade också skulden på munkarnas löften om sexuell avhållsamhet, kallade dem orimliga. När Erik Varden vid ett tillfälle befann sig i Rom och bar sina ordenskläder kom en kvinna fram och spottade honom rakt i ansiktet.

– I mitt eget kloster hade det många år tidigare funnits en medbroder som begått övergrepp och som fått sona ett fängelsestraff.

Det blev en offentlig affär och allt var väldigt smärtsamt.

– I takt med att fler sådana skandaler uppdagades kom det föreskrifter, som egentligen var väldigt goda föreskrifter, om gränsättning. Det kunde handla om att man inte skulle vara ensam med någon under 18 år till exempel. Och aldrig beröra en minderårig. Men i praktiken gjorde de att man hela tiden kände sig misstänkt för att göra något avskyvärt, som att vara besmittad. Det skapade en ängslighet hos bröderna.

Erik Varden berättar att en medbroder inte långt efteråt fick besök av sitt brorsbarns dotter, en flicka på sex år som kom springande och ville hoppa upp i hans armar.

– Och då stod brodern där och tänkte: Vad gör jag nu?

I boken skriver du att du vill visa att kyskhets är något eftersträvansvärt och positivt. Är det så du har upplevt det i ditt eget liv?

– I allra högsta grad. Jag har mött, inte bara munkar och nunnor, utan även människor som är gifta eller lever i andra livsformer som inkarnerar ett kyskhetsideal.

Erik Varden, som talar fem språk och kan läsa ytterligare fyra, förklarar att ordet kysk kommer från latinets *castus*. Det handlar om mycket mer än bara sexualitet; det är snarare ett sätt att vara människa på, har med balans och integritet att göra.

– Ytterst handlar det om att övervinna splittringen i sig själv och uppleva frihet, menar Erik Varden.

Du skriver att kyskhets är för alla. Hur kan ett kyskt liv se ut?

– Det handlar om att inte instrumentalisera andra människor – inte använda dem för sina egna syften eller sin egen njutning. Det handlar också om att våga rannsaka sig själv – sina begär, sår och svagheter och sedan ordna sina drifter mot ett mål. På så sätt kan man bli helgjuten som människa, leva helt i jämvikt med sig själv.

– Jag tror att det var just det jag såg i munken som jag mötte vid mitt allra första klosterbesök. Det var det som lockade mig att gå samma väg som han.

Malina Abrahamsson
malina.abrahamsson@dagen.se
08-619 24 28

KRÖNIKA
ANDREAS
NIELSEN
PASTOR

Ledare behöver integritet och transparens

När en välkänd pastor som många unga såg upp till brast i sin karaktär ville jag prata med en av våra ungdomspastorer för att höra hur han mädde. Jag tänkte att nu är han nog otroligt besviken. Det var han så klart. Men hans första respons var inte vad jag hade förväntat mig. Han sa eftertänksamt: Hur vet jag att jag kommer klara av vara ledare? Om det här kunde hända den här personen, hur vet jag att jag kommer klara av det här då?

DET FICK MIG att fundera. Ungdomspastornas största reflektion var inte ilska mot en uppblusen predikant som inte höll måttet. I stället handlade det om en medvetenhet om att han själv, precis som alla andra, bär på mänsklig svaghet som skall hållas i schack under ett helt liv och ledargärning.

Det är inte alls orimligt att de förväntningarna finns. Paulus skriver i sitt första brev till Timoteus i inledningen av det tredje kapitlet att ”den som vill bli ledare i en församling strävar efter en viktig uppgift”. Det är något oerhört fint att få förmånen och förtroendet att leda i en församling. Där förtroende, frukt och ett uppenbart kall får andra att vilja följa. Det är en helig uppgift och ett ojämförbart förtroende, värt att tas på största allvar. Ett ansvar inför Gud men också inför de som ger förtroende. Jesus säger i Lukasevangeliet kapitel tolv att ”av den som har fått mycket kommer det att krävas mycket, och den som har anförtrots mycket, har också desto större ansvar”. Samtidigt finns detta ständigt närvarande. Medvetenheten, bävan, litenheten att som människa försöka leva upp till denna heliga kallelse.

FÖRSAMLINGEN SER DE bästa 90 minuterna av pastorns liv varje söndag. Där i sin tjänst, förmedlande ett budskap som i bland ger både applåder och ett amen. Men som oftast varit många dagars bävan och uppgivenhet att som människa försöka förmedla det

gudomliga. Och att under veckan leda personal och volontärer, fatta kloka beslut med vetskapen om att man bara är ett felbeslut bort ifrån att urholka en rejäl del av det förtroende man byggt under så många år. Ständigt denna känsla av ett ur mänskligt perspektiv omöjligt uppdrag. Bärandes andras bördor av äktenskap som gungar, sjukdomsbesked hos människor som behöver uppmuntran, budgetar som ska gå ihop. Verksamheter som ska växa, strukturer som ska formas och förväntningar som är både uttalade och uttalade. Ibland kan bördan vara så tung att när man gett allt man har, har man även gett bort den kraft som man skulle ha kvar till sin egen familj.

KANSKE FÅR MAN aldrig så mycket uppmärksamhet som pastor förrän man gör något som är fel. Och medvetenheten om sin egen mänsklighet gör att missmod ofta är mer påtagligt än högmod hos de allra flesta pastorer jag mött. Ändå, denna otroliga nåd att få tjäna en helig Gud och vinna och värda Hans får. Detta går såklart inte i egen kraft. Det finns en särskild nåd som alla ledare i Guds hus får lita på och vila i. Det gör att det förtroende som varje ledare behöver förtjäna och värda ändå är något som är värt att sträva efter. Genom transparens och integritet behöver vi ledare omge oss med människor som ser det bästa i oss, men också älskar oss tillräckligt mycket för hjälpa oss när vi inte ser det själva.

ANDREAS NIELSEN, pastor i Hillsong Stockholm